

Є. О. Медведкіна

**ФОРМУВАННЯ ПОСТКРИЗОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ КРАЇН ЄС
В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ**

Стаття присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню формування інвестиційної позиції країни й розробці ефективної інвестиційної політики національних економік Європейського Союзу в умовах кризових викликів.

Ключові слова: інвестиційна позиція, глобалізація, глобальна економіка, глобальна фінансова криза, фінансова безпека, боргові зобов'язання, інвестиційна політика.

I. Medvedkina

**FORMING OF THE EU POST-CRISIS INVESTMENT POSITION IN THE
CONTEXT OF THE FINANCIAL SECURITY PROVISION**

The article is devoted to theoretical and methodological basis of formation of the country's investment position and develop an effective investment policy of the national economies of the European Union in crisis calls.

Key words: investment position, globalization, the global economy, global financial crisis, financial security, debt, investment policy.

УДК 339.56 (477:564.3)(045)

Я.А. Дубенюк

**ОСОБЛИВОСТІ ДВОСТОРОННЬОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РЕСПУБЛІКОЮ КІПР**

Стаття присвячена аналізу показників динаміки та структури зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Республікою Кіпр, особливу увагу приділено оцінці місця України в системі зовнішньої торгівлі Республіки Кіпр

Ключові слова: експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, зовнішня торгівля, товарна структура зовнішньої торгівлі.

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах одним із стратегічних завдань України є забезпечення диверсифікації зовнішньоекономічних, зокрема, зовнішньоторговельних зв'язків та поглиблення співробітництва з країнами Європейського Союзу. Одним із стратегічних партнерів України серед країн ЄС виступає Республіка Кіпр, потенціал співробітництва з якою не використовується в повній мірі.

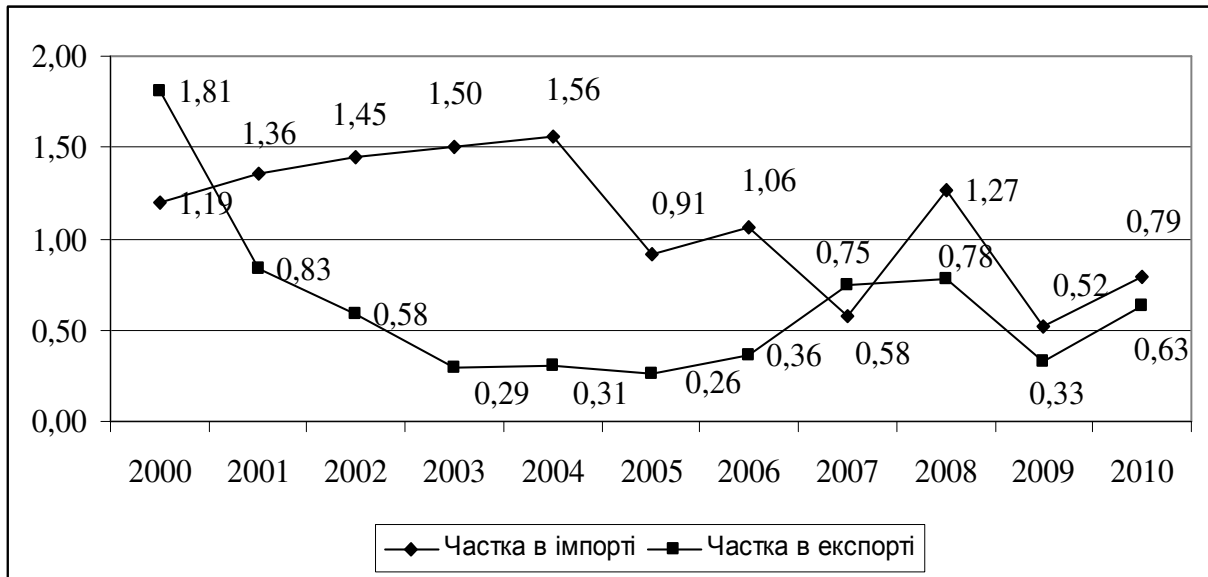
Питанням дослідження зовнішньоекономічних зв'язків України присвячено праці таких вітчизняних вчених як Макогона Ю., Козика В., Філіпенка А., Кров'яка А., Гетьмана О. Водночас у роботах досліджуються, передусім, інвестиційні аспекти співробітництва України з Республікою Кіпр, та залишаються поза увагою особливості реалізації торговельної співпраці між країнами, оцінка її потенціалу та перспектив розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення подальших напрямів розвитку співробітництва між Україною та Республікою Кіпр в торговельній сфері. Задля досягнення поставленої мети слід вирішити наступні завдання. По-перше, проаналізувати показники динаміки та результативності зовнішньої торгівлі між Україною та Республікою Кіпр. По-друге, провести оцінку товарної структури

зовнішньої торгівлі між країнами.

Основні результати дослідження. В цілому на Україну припадає 0,6% експорту Республіки Кіпр, вона посідає 35 місце серед найбільших ринків збуту виробленої на території Кіпру продукції за підсумками 2010 р. Динаміка частки зовнішньої торгівлі Республіки Кіпр з Україною наведена на рисунку 1. В середньому за період 2000-2010 рр. частка України в імпорту Республіки Кіпр становила 1,11%, в структурі експорту – 0,63%. Найбільшого значення імпорту з України до Кіпру мав протягом 2001-2004 рр., однак одразу після приєднання до ЄС частка України зменшилася на 0,65%, що пов'язано, передусім, із скороченням імпорту металопродукції з України та переорієнтацією на європейські ринки металопродукції. Починаючи з 2005 р. і по сьогоднішній день частка України в структурі кіпрського імпорту не має сталої тенденції. Що стосується експорту з Республіки Кіпр до України, то період 2000-2003 рр. характеризувався значним скороченням частки України в географічній структурі Кіпру (зменшення на 1,52% або більше, ніж у 6 разів), проте починаючи з 2004 р. частка України почала повільно поступово зростати (за виключенням лише 2009 р.), проте досі не досягнувши рекордного 2000 р.

Якщо ж аналізувати зміни частки Республіки Кіпр в структурі зовнішньої торгівлі України, то доцільно таких аналіз проводити за загальними обсягами експорту та імпорту, а також за обсягами експорту та імпорту України з країнами Європейського Союзу. В цілому, за підсумками 2010 р. Кіпр посідав лише 17 місце в експорті товарів України до країн Європейського Союзу та 23 місце в імпорті з країнами ЄС. В цілому, зміни частки зовнішньої торгівлі України з Кіпром відповідали тенденціям зміни частки зовнішньої торгівлі України з країнами Європейського Союзу в цілому, що наочно підтверджується даними, наведеними на рисунку 2.

Рис. 1. Динаміка частки України в структурі зовнішньої торгівлі Кіпру у 2000-2010 рр., %

Частка експорту України до Кіпру за підсумками 2010 р. у 2 рази була меншою за аналогічний показник для Республіки Кіпр і становила лише 0,29% в загальному обсязі експорту та лише 1,34% в обсязі експорту з України до країн ЄС. Максимального значення даних показник отримав у 2005, 2006 та 2008 рр., коли був більше 0,6%.

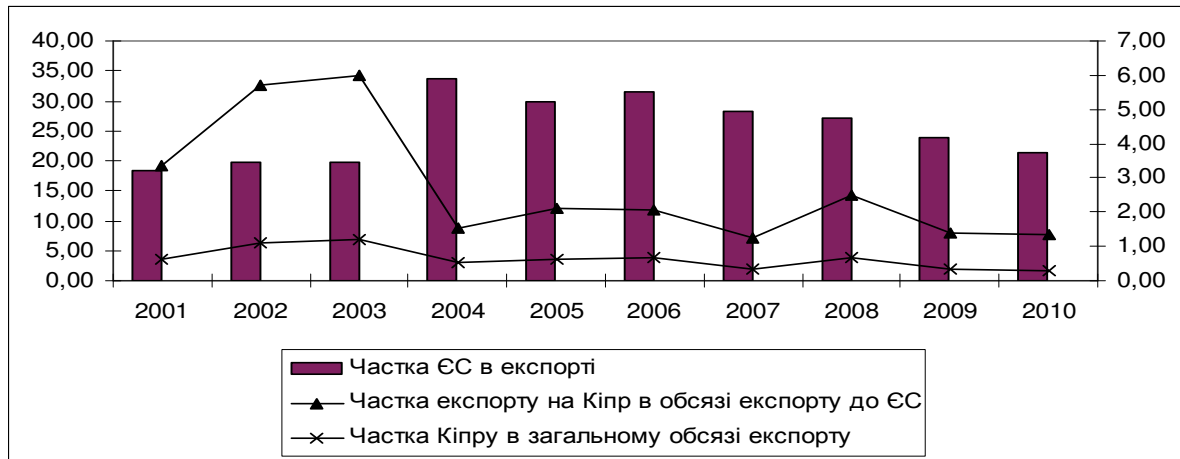

Рис. 2. Динаміка частки Кіпру в структурі експорту України у 2000-2010 рр., %

Що стосується частки імпорту з Кіпру в структурі імпорту з країн Європейського Союзу та загальному обсязі імпорту, то слід зазначити, що в перші роки після приєднання Кіпру до ЄС вона досягала показника лише у 0,1%, що наочно підтверджується даними, наведеними на рисунку 3. За підсумками 2010 р. частка Кіпру в структурі імпорту України з країн ЄС становила 0,47%, в загальному обсязі імпорту країни – 0,18%. При цьому ці показники є максимальними протягом періоду 2000-2010 рр.

Динаміка зовнішньоторговельних відносин між країнами не може бути охарактеризована як стабільна. Як можна побачити з даних, наведених на рисунку 4, Україна має додатне значення балансу торгівлі товарами (відповідно від'ємне для Кіпру), тобто обсяги експорту з України до Кіпру перевищують обсяги кіпрського експорту до України.

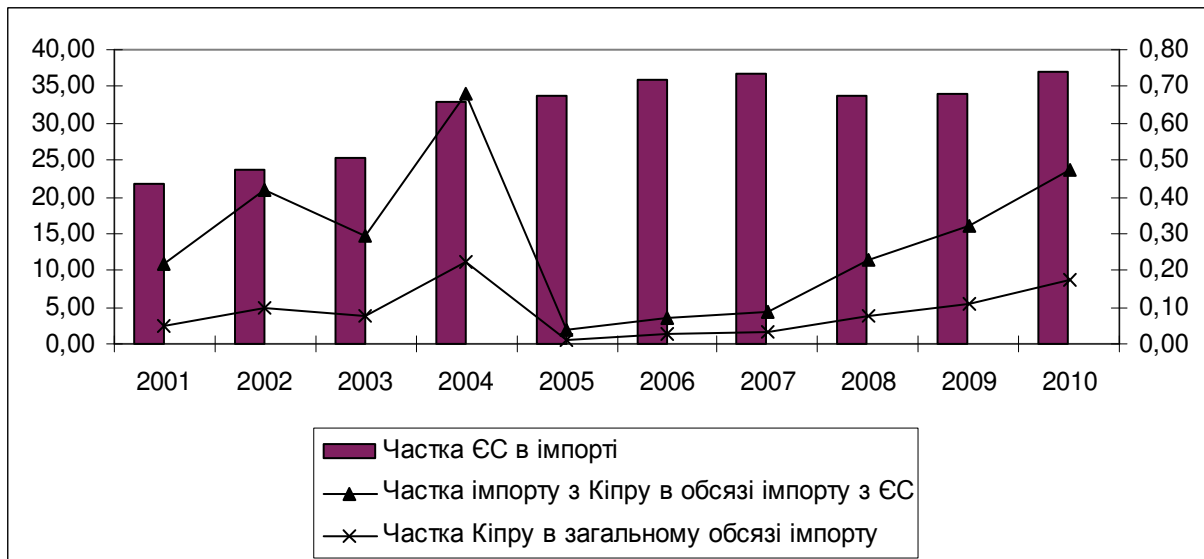
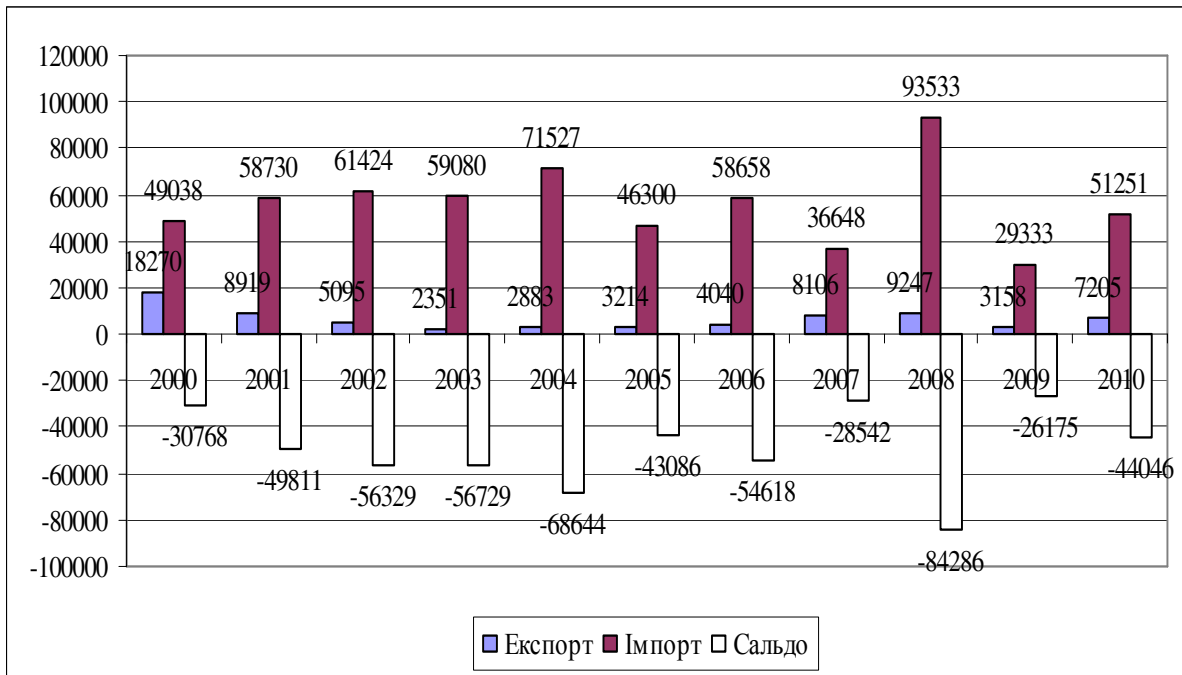

Рис. 3. Динаміка частки Кіпру в структурі імпорту України у 2001-2010 рр., %

Максимальне значення додатного сальдо торговельного балансу України з Республікою Кіпр було досягнуто у 2008 р. – майже 85 млн. євро, мінімальне – наступного 2009 р. – близько 26 млн. євро. Світова фінансова криза 2008-2009 рр. вплинула на динаміку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між країнами здебільшого не у 2008, а у 2009 р. Якщо в цілому обсяги зовнішньої торгівлі (експорту

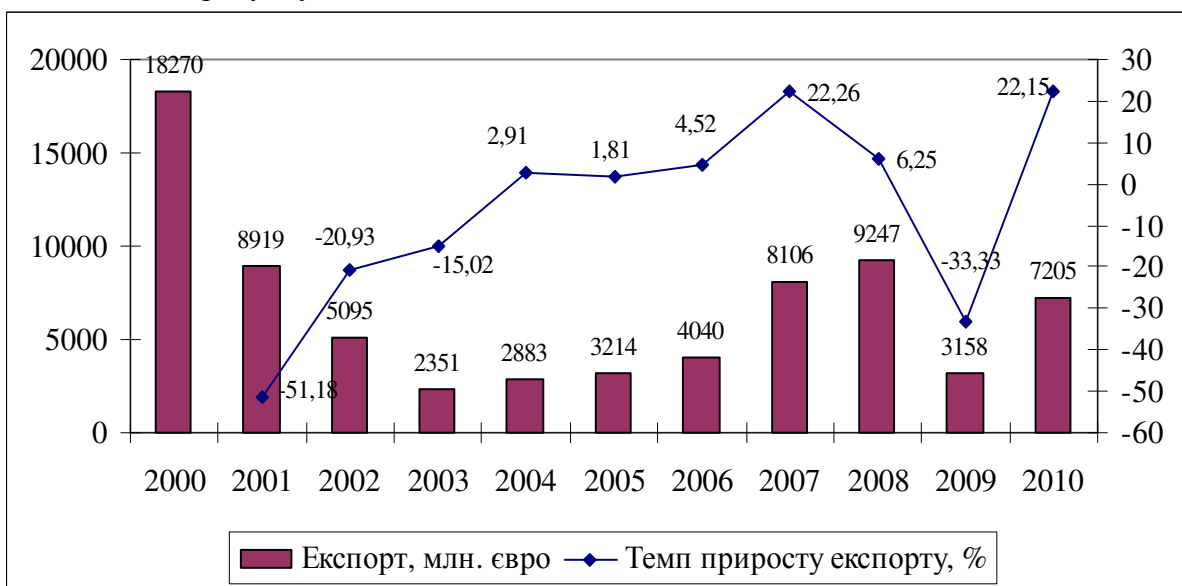
та імпорту) Республіки Кіпр у 2009 р. скоротилися на 22%, то обсяги зовнішньої торгівлі з Україною – на 68,4%.

Рис. 4. Зовнішня торгівля товарами між Республікою Кіпр та Україною у 2000-2010 рр., млн. євро*

* - від'ємне сальдо для Республіки Кіпр

Впродовж 2000-2010 р. динаміка загального обсягу експорту з Республіки Кіпр до України не може бути охарактеризована як стабільна. Протягом 2001-2003 рр. та у 2009 р. обсяги експорту скорочувалися, натомість у 2004-2008 та у 2010 рр. темп приросту мав додатне значення. Мінімальні значення темпів приросту спостерігалися у 2001 та 2009 р. з від'ємними значеннями у -51,2% та -33,3% відповідно. Максимальні – у 2007 та 2010 рр. на рівні +22,2 та +22,1% відповідно, що підтверджується даними, наведеними на рисунку 5.

Рис. 5. Динаміка загального обсягу експорту з Республіки Кіпр до України у 2000-2010 рр.

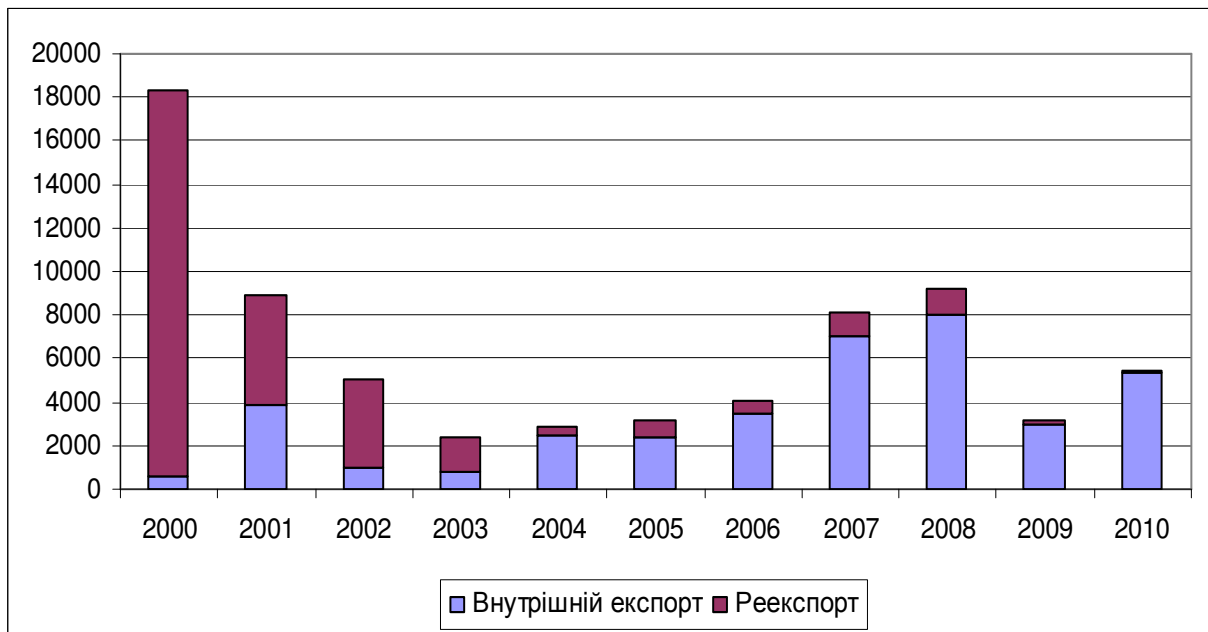
Середній темп приросту експорту товарів з Республіки Кіпр до України протягом періоду 2000-2010 рр. мав від'ємне значення на рівні 5,5%.

Що стосується загальних обсягів експорту, то у 2010 р. вони скоротилися майже удвічі порівняно з 2000 р. найбільші обсяги було досягнуто у 2000 р. – більше 18 млн. євро, передусім, через значні постачання тютюну та тютюнових виробів – більше, ніж на 10 млн. євро за реекспортними схемами. В цілому протягом періоду 2000-2003 рр. основною характерною рисою експортної діяльності Республіки Кіпр з Україною було переважання в структурі експорту саме реекспортних операцій.

Так, співвідношення обсягів реекспорту до обсягів національного експорту Кіпру до України знаходилося на рівні 32:1 у 2000 р., після чого воно зменшилося до 1,8:1 у 2003 р., а після 2003 р. обсяги національного експорту почали перевищувати обсяги реекспортних операцій: у 2004 р. показник знаходився на рівні 1:5,7 (на користь національного експорту), у 2010 р. – вже перевищив 1:38. Динаміка співвідношення національного експорту Республіки Кіпр до України до обсягу реекспортних операцій наведена на рисунку 6.

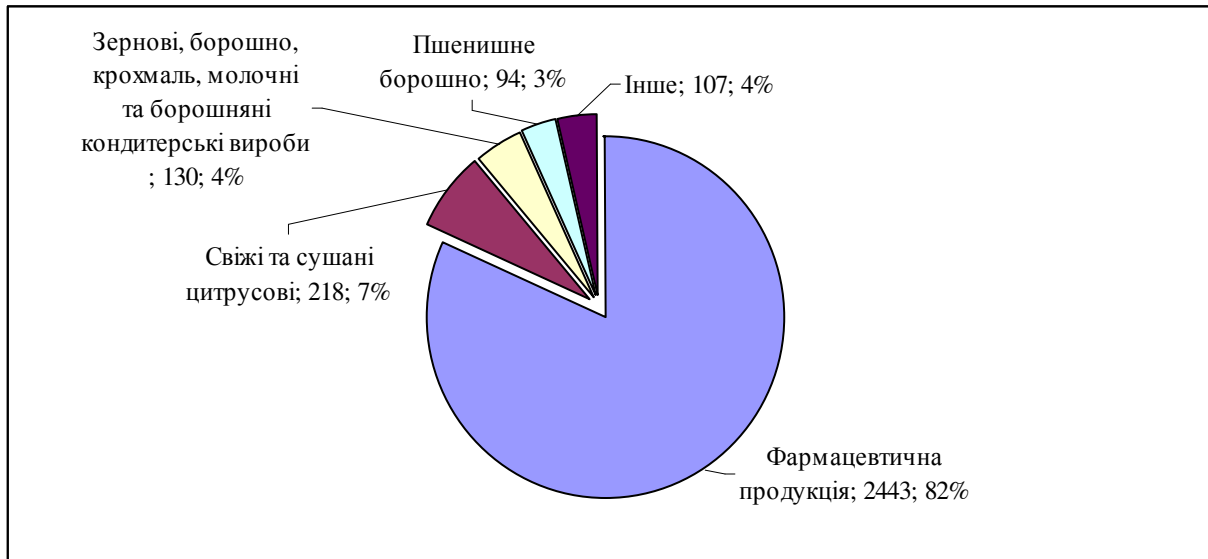
Що стосується експортної діяльності Республіки Кіпр з Україною, то її товарна структура не значно відрізняється від загальної структури експорту Кіпру. Найбільша частка припадає на фармацевтичні товари (близько 82%), цитрусові (7%), зернові, борошно, молоко (4%), пшеницю (3%).

Сучасна товарна структура експорту Республіки Кіпр до України наведена на рисунку 7.

Рис. 6. Обсяги реекспорту та внутрішнього експорту з Республіки Кіпр до України у 2000-2010 рр., млн. євро

Слід також відзначити, що порівняно із 2000 р. відбулися певні зміни у товарній структурі експорту з Кіпру до України. так, частка фармацевтичних товарів збільшилася на 44% з 38 до 82%. Окрім того, у 2000 р. близько 36% загального обсягу експорту до України припадало на екстракти фарб, а у 2010 р. ця цифра вже складала близько 26%.

Рис. 7. Товарна структура експорт з Республіки Кіпр до України у 2010 р., % (станом на початок року)

Що стосується експортної діяльності України з Республікою Кіпр, то вона також має змінну динаміку, де за періодом скорочення обсягів настає рік їх певного (здебільшого незначного) зростання. Так, у 2001, 2004, 2006, 2008 та 2010 рр. темп приросту обсягів експорту з України до Кіпру мали додатне значення із максимальним показником у 2008 р. на рівні +116%. Натомість у 2003, 2005, 2007 та 2009 рр. значення темпів приросту обсягів експорту були від'ємними з найнижчим показником близько -131% у 2009 р., що наочно підтверджують дані, наведені на рисунку 8. У 2010 р. обсяги експорту з України склали більше 51 млн. євро та збільшилися порівняно з попереднім кризовим роком на 44,7%.

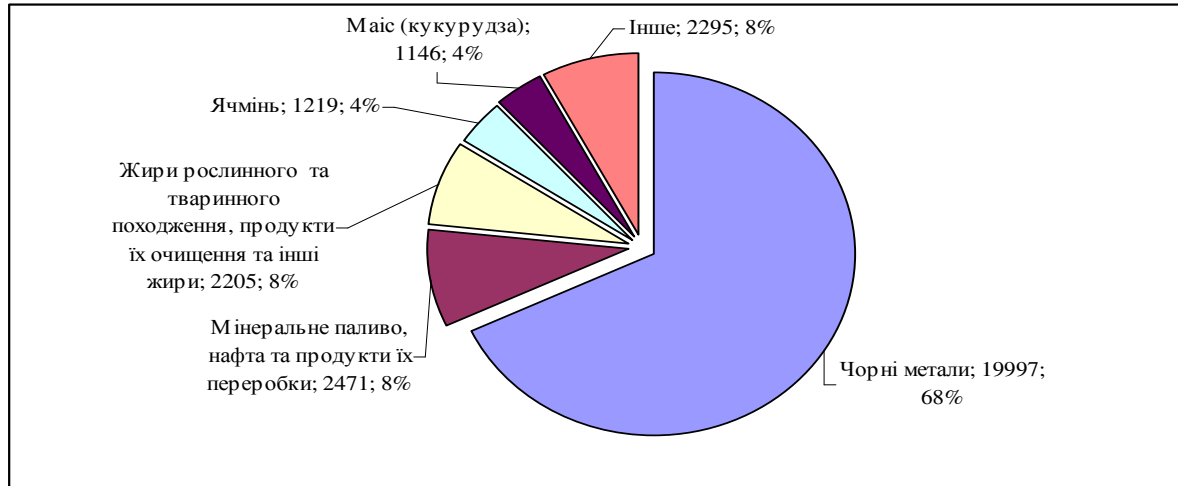

Рис. 8. Динаміка експорту України до Республіки Кіпр у 2000-2010 рр.

Найвищі темпи приросту експорту з України до Республіки Кіпр у 2008 р. були досягнуті за рахунок зростання експорту зернових, а також металопродукції, тобто тих товарних груп, які становлять основу спеціалізації України на європейському та світовому ринку в цілому. Так, обсяги загального експорту досягли рівня 93,5 млн. євро, 46% з яких припадало на зернові, близько 41% - на металопродукцію. Як видно з даних, наведених на рисунку 2.21, світова фінансово-економічна криза значно

вплинула на обсяги експортної діяльності України з Республікою Кіпр, внаслідок чого обсяги експорту скоротилися майже втричі.

Слід зазначити, що структура імпорту Кіпру з України значно відрізняється від загальної товарної структури імпорту Республіки Кіпр, яка була детально проаналізована вище. Так, в структурі імпорту Кіпру з України переважають чорні метали та вироби з них (68%), нафта та нафтопродукти (близько 8%). А також продукція сільськогосподарського сектору (близько 16%). На інші товари припадає близько 8%, що наочно підтверджують дані, наведені на рисунку 9.

Рис. 9. Товарна структура експорту з України до Республіки Кіпр у 2010 р., % (станом на початок року)

В цілому в структурі експорту з України до Кіпру відбулися певні зміни порівняно з 2000 р. Так, експорт України у 2000 р. був більш диверсифікованим за товарними групами та більш ефективним для України: на чорні метали припадало 46,7% (зростання на 21% у 2009 р.), на ячмінь – близько 19,3% (зменшення на 15,3%), рослинні олії – 6,7%, вироби з чавуну і сталі – близько 0,8% (за підсумками 2009 р. взагалі дана товарна група не експортувалася з України до Кіпру), електричне обладнання – 24,8% (також за підсумками 2009 р. ця товарна група відсутня в структурі експорту) та на інші продукти припадало близько 1,4% загального обсягу експорту. Як видно з даних, наведених на рисунку 9 в структурі українського експорту до Республіки Кіпр значну частку посідають нафта та продукти її перегонки. В цілому, Україна посіла 11 місце серед найбільших постачальників даної товарної групи до Республіки Кіпр, що підтверджується даними, наведеними у таблиці 1.

Таблиця 1

Загальний обсяг імпорту пального мінерального походження, нафти та продуктів їх переробки Республіки Кіпр у 2009 та 2010 рр.

Країна	2009		2010		Зміна (євро)	Темп приросту, %	Зростання частки, %
	євро	Частка, %	євро	Частка, %			
Ізраїль	332585558	33,31	453699304	34,53	121113746	36,42	1,22
Греція	189956309	19,02	248089022	18,88	58132713	30,60	-0,14
Мальта	75762221	7,59	98042821	7,46	22280600	29,41	-0,13
Франція	33313714	3,34	67965751	5,17	34652037	104,02	1,84

Сполучене Королівство	70877685	7,10	62616264	4,77	-8261421	-11,66	-2,33
Італія	77650104	7,78	50235983	3,82	-27414121	-35,30	-3,95
Нідерланди	26674985	2,67	49854338	3,79	23179353	86,90	1,12
Грузія	6554338	0,66	37896542	2,88	31342204	478,19	2,23
Єгипет	30741749	3,08	30927049	2,35	185300	0,60	-0,72
Росія	0	0,00	25682557	1,95	25682557	-	1,95
Україна	2470929	0,25	23921260	1,82	21450331	868,11	1,57
Румунія	5665371	0,57	23184105	1,76	17518734	309,22	1,20
Хорватія	9020400	0,90	22746717	1,73	13726317	152,17	0,83
Кувейт	17695055	1,77	17991591	1,37	296536	1,68	-0,40
Південна Корея	5702	0,00	13088279	1,00	13082577	229438,39	1,00
Лівія	4512812	0,45	13085528	1,00	8572716	189,96	0,54
США	2248759	0,23	12521612	0,95	10272853	456,82	0,73
Португалія	0	0,00	12293046	0,94	12293046	-	0,94
Катар	0	0,00	11283939	0,86	11283939	-	0,86
Тайвань	20126	0,00	9464188	0,72	9444062	46924,68	0,72
Саудівська Аравія	897633	0,09	9237369	0,70	8339736	929,08	0,61
Бельгія	41413770	4,15	6659148	0,51	-34754622	-83,92	-3,64
.....							
РАЗОМ	998570834	100	1313887601	100	315316767	31,58	

Таким чином, слід відзначити, що існує значний невикористаний потенціал реалізації двосторонньої зовнішньоторговельної діяльності між Україною та Республікою Кіпр. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами не відповідають реальним можливостям країн, що особливо стосується України, яка має значну увагу приділяти товарній диверсифікації структури експорту та має розглядати Кіпр як одного зі своїх стратегічних партнерів. Нажаль, Україна втратила кіпрський ринок збуту значної кількості готових виробів, які є достатньо важливими для розвитку національної економіки, зокрема, це продукція машинобудування, суднобудування та інші товари довготривалого споживання. Тобто подальші зусилля уряду та українських товаровиробників мають бути спрямовані на диверсифікацію товарної структури експорту до Республіки Кіпр, а також на зростання обсягів постачань інноваційної наукомісткої продукції, що може конкурувати на європейському ринку.

Список використаної літератури

1. Annual Balance of Payments Data: [Електронний ресурс] // Режим доступу до звітів: http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=757
2. Central Bank of Cyprus: [Електронний ресурс] // Режим доступу до звітів: <http://www.centralbank.gov.cy>
3. Cyprus-Ukraine Business Association: [Електронний ресурс] // Режим доступу

- до статті: <http://www.mfa.gov.ua.cyprus/en/3573.htm>
4. Economic Bulletin. December 2010. Nicosia: Central Bank of Cyprus, 2011. – 204 р.
  5. Finance Cyprus: Investment Guide & Business Directory. Country Profiler / Ministry of Commerce, Industry and Tourism, Nicosia. – 160 р.
  6. Ministry of Finance: [Електронний ресурс] // Режим доступу до звітів: <http://www.mof.gov.cy>
  7. National Economic Accounts. Nicosia: Statistical Service. – 30 р.
  8. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс] // Режим доступу до звітів: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
  9. Statistical Service of Cyprus: [Електронний ресурс] // Режим доступу до звітів: <http://www.cystat.gov.cy>
  10. Про соціально-економічне становище України за 2010 рік. Київ: Державний комітет статистики України. – 70 с.

Y. Dubenyuk

PECULIARITIES OF THE BILATERAL COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE REPUBLIC OF CYPRUS

The article under consideration is devoted to the dynamics and structural indices analysis of the foreign merchandise trade between Ukraine and the Republic of Cyprus, much attention is paid to the assessment of the Ukrainian position in the foreign trade system of the Republic of Cyprus.

УДК 338.48.(100)(045)

В.М. Мацука, К.В.Осипенко

ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У статті проаналізовано динаміку міжнародних туристичних прибуттів, розглянуто регіональну структуру світового туристичного ринку, визначено певні тенденції розвитку регіональних ринків туристичних послуг.

Ключові слова: міжнародний туризм, туристичний регіон, глобалізація, регіоналізація, конкурентоспроможність регіону.

Актуальність дослідження. На зламі ХХ-ХХІ ст. у багатьох країнах світу зріс рівень розвитку продуктивних сил, що стало потужним фактором активних пошуків нових форм їх територіальної організації з метою отримання додаткових прибутків від вигідного взаєморозташування економічних суб'єктів. Найбільший інтерес викликають новітні форми продуктивних сил, як технопарки, технополіси, логістичні центри, євро регіони. Саме вони зарекомендували себе як ефективно функціонуючі територіальні утворення завдяки концентрації в їх межах різних видів економічної діяльності, чільне місце серед яких належить туризму. Специфіка сьогоденної ситуації полягає у тому, що вже відбулося усвідомлення важливості розвитку туризму, як ефективного засобу значних валютних надходжень, створення нових робочих місць, стимулу для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури, потенційного об'єкту інвестування тощо. Адже, туризм є не тільки однією з форм людської життєдіяльності, але також і важливим